

PIJPEN ALS KINDERSPEELGOED 1

door Fred Tymstra en Ferrie Kompier

Wie vandaag de dag kinderen ziet bellen blazen door een ringetje met een kant-en-klare zeepoplossing uit een plastic koker zal - als hij of zij tenminste hoort tot de generatie van voor of even na de oorlog - zich misschien herinneren hoe in vroeger dagen daarvoor een echte stenen pijp gebruikt werd met een eigenhandig van groene zeep geklopt sopje (*afb. 1*).

In tegenstelling tot het hiernaast afgebeelde schilderij mochten wij van moeders dit spelletje niet binnenshuis bedrijven, want een op het behang uiteengespatte bel kon een lelijke vlek achterlaten. Uit het raam, dat mocht. Of gewoon op straat op de stoep voor de deur.

Zo'n stenen bellenblaaspijpje kostte; voor zover onze herinnering reikt, na de oorlog een stuiver of drie. Voor de oorlog werd een pijpje vaak bij de tabak cadeau gegeven, maar aangezien de bruyère-pijp toen toch al wel de overhand had, zullen de stenen pijpjes wel naar de kinderen gegaan zijn. Maar er werden ook door enige firma's speciaal voor het bellen blazen pijpjes op de markt gebracht. Het waren niet zo fraai afgewerkte korte modellen met een dikke steel om de kans op breuk klein te houden.

Afb. 2a toont een exemplaar met bellen blazende kinderen van de fabrikant Ewalt Spang uit Baumbach en *2c en d* twee exemplaren die verhandeld werden door Theodor Lamp uit Höhr.

De pijpenindustrie wilde op allerlei manieren in de markt blijven. Daarvan getuigt *afb. 3*: een bellenblaassetje compleet met stukjes zeep, ca. 1950 in Duitsland vervaardigd en in de handel gebracht. Er zijn ook dozen bekend met Nederlandstalige tekst, waarin zich vier pijpjes bevinden.

Overigens werden er door kinderen al bellen geblazen, voordat er van pijpjes sprake was. Bekend is het schilderij dat Pieter Bruegel de Oude in 1560 maakte van kinderspelen, waarop te zien is, dat kinderen in die tijd daarvoor een op het eind gespleten strohalm gebruikten.

Uit 1712 stamt Jan Luykens boek *Des menschen begin, midden en einde*, waaruit *afb. 4* genomen is als illustratie bij de bekende tekst uit het boek Prediker 1:2 *Alles is ijdel*.

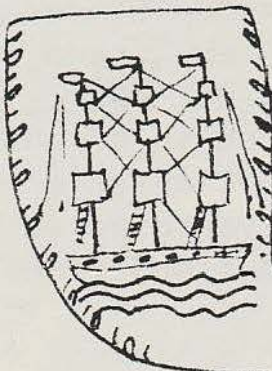
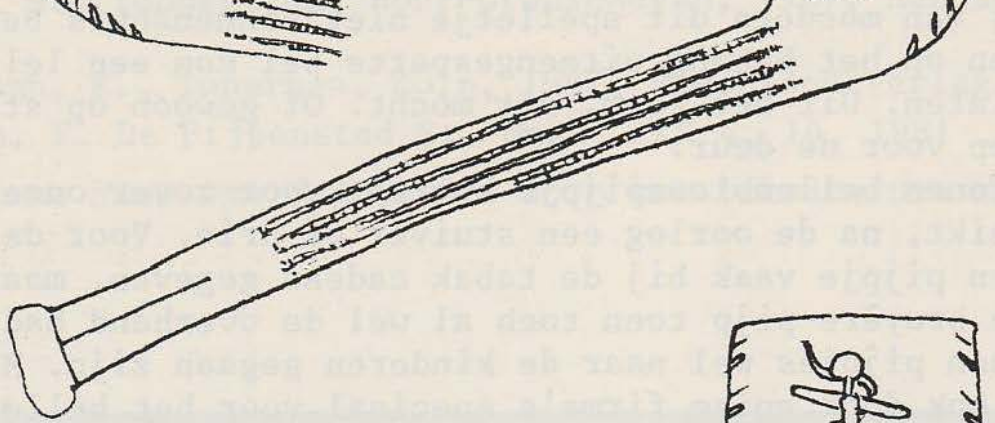
Als kinderspel is het bellen blazen eeuwenlang ook op tegels afgebeeld. *Afb. 5* toont twee tegels uit de vorige eeuw, waarbij de figuren meer als oude mannetjes dan als kinderen zijn afgebeeld.

Over het sop is ook nog iets te vertellen: voor een stevige bel is suiker een essentieel ingrediënt bij het maken van het

Afb. 2a

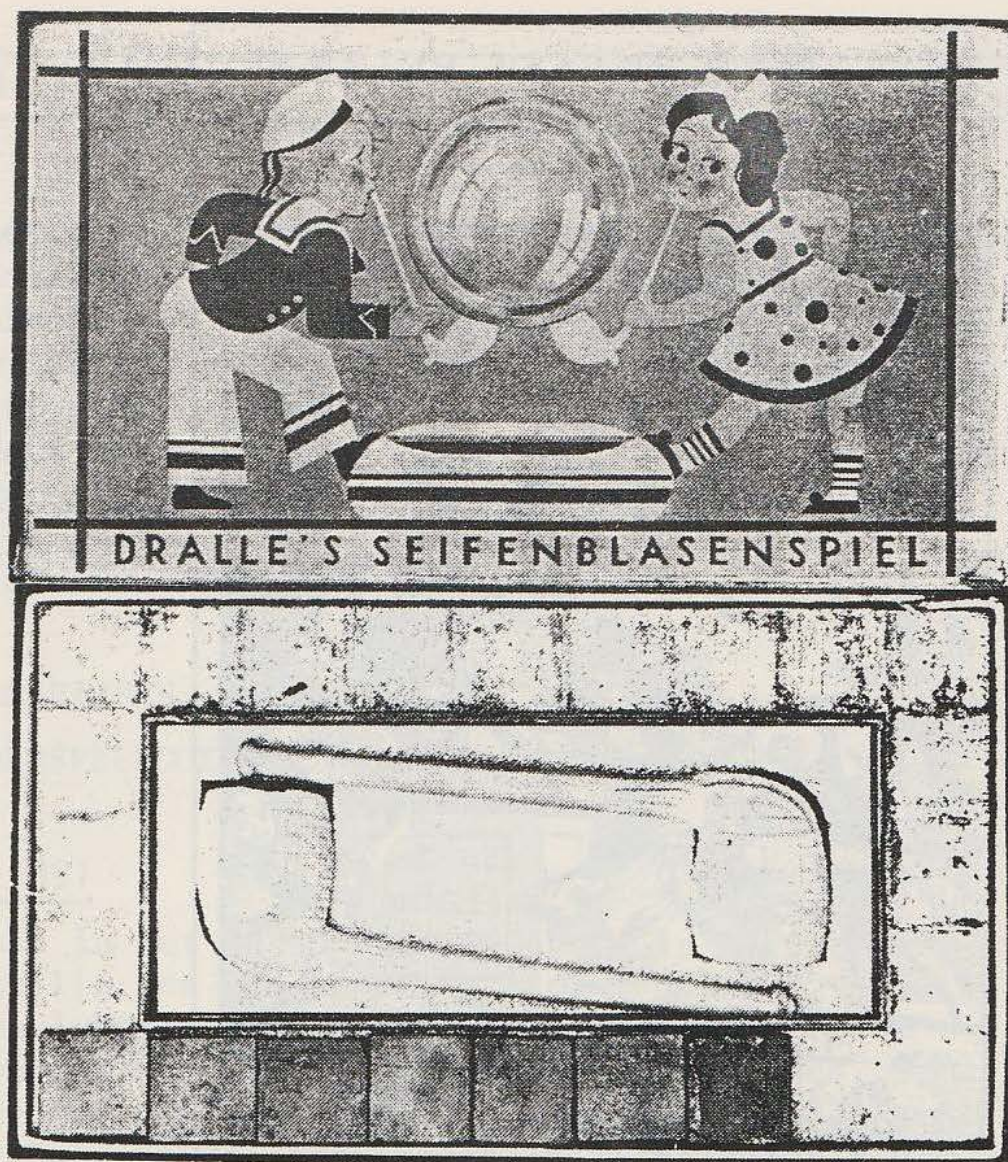
Afb. 2b

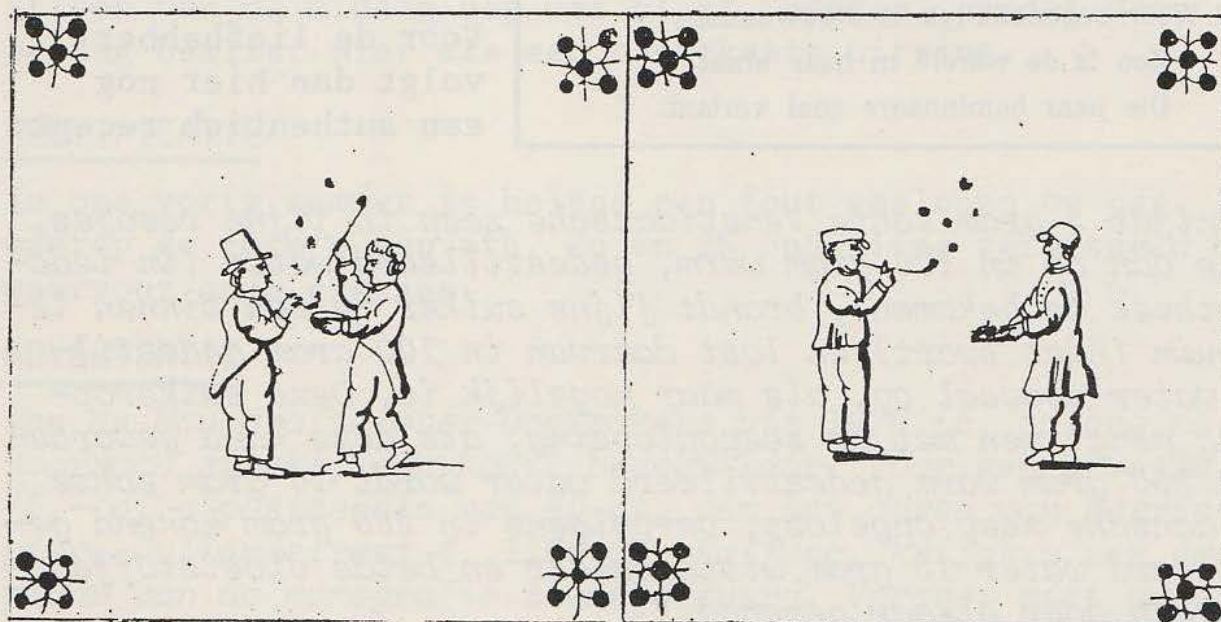
Afb. 2c

Afb. 3

Afb. 5

HET KIND BLAAST BELLEN.

*Wat is al 's Werelds vreugd en Spel?
Een ied'le wind en Water-bel.*

Gelyk de rond geblaazen Bel,
Na dat hy sierlyk was verscheenen,
(Tot vreugd van 't kinderlyk gestel)
Weer oogenblik'lyk is verdweenen:
Zoo is de wereld in haar staat,
Die haar beminnaars snel verlaat.

Afb. 4

sop. Ooit heeft een Zwitser een 'bel' van zes meter lengte gemaakt, waarvoor hij anderhalf pond zeep, een pond suiker, een eetlepel stijfsel en tien liter water gebruikte.

Voor de liefhebber volgt dan hier nog een authentiek recept:

"Men snijdt 5 gram echte Venetiaansche zeep in fijne reepjes, lost ze dan op in 100 gram warm, gedestilleerd water (in iedere apotheek te bekomen), brandt fijne suiker in een tinnen lepel bruin (niet zwart) en lost daarvan in 100 gram gedestilleerd water zooveel op, als maar mogelijk is. Deze suikeroplossing mengt men met de zeepoplossing, als deze koud geworden is. In 250 gram warm gedestilleerd water wordt 10 gram echte Venetiaansche zeep opgelost, vervolgens in 250 gram kokend gedestilleerd water 15 gram witte suiker en beide vloeistoffen worden dan door elkaar gemengd."